

Neodrešena domovina.

— r Sposobnostni izpit za poučevanje na ljudskih šolah. Generalni civilni komisariat za zasedeno ozemlje v Trstu je odredil izreden rok za polaganje sposobnostnih izpitov za poučevanje v ljudskih šolah. Izpiti se bodo vršili v mesecu maju t. l. Za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom se bodo polagali omenjeni izpiti na učiteljski v Tolminu, a za ljudske šole s hrvatskim učnim jezikom na učiteljski v Kastvu. Izpitnim komisijam na koprskem učiteljski bodo dodeljeni posebni izpraševalci a) za polaganje izpitov za pouk hrvaščine, slovenščine in nemščine po italijanskih ljudskih šolah, b) za pouk italijanščine v slovenskih, hrvatskih in nemških šolah, c) za polaganje sposobnostnih izpitov za ljudske šole po onih učiteljih, ki so že usposobljeni za pouk v italijanskih ljudskih šolah. Pravico do polaganja teh izpitov imajo vsi učitelji in vse učiteljice, ki posedujejo zrelostna izpraševalca ali odpustnico iz kake normalke in ki imajo dve leti službe v ljudskih šolah novih ali pa v elementarnih starih pokrajih. Kjer je vojna onemogočila dejanski pouk, se bo ta čas vstrel v imenovano dvoletje. Glede formalnosti kakor tudi glede izpitnega gradiva naj se kandidati obrnejo na posamezna okrajna šolska nadzorstva. Prošnje za pristupitev k izpitu naj se vlagajo na naslov generalnega civilnega komisarijata potom okrajnih civilnih komisariatov. V prošnjah naj prizadeti navedejo, pred katero komisijo in za kateri učni jezik želijo položiti izpit. Naj tudi omenijo, ali želijo položiti izpit tudi za pouk verouka, ki ni obvezen predmet. Prošnja mora biti pisana na kolkovanem papirju in mora imeti naslednje priloge: 1. Kratak opis dovršenih študij, 2. zrelostno spričevalo kakega učiteljskega, 3. potrdilo o dvoletni praksi na kakih javnih ljudskih šolah ali šolah s pravico javnosti. Dalje opozarja gen. civil. komisariat prizadete učitelje, da jih preizkušnje, ki so jih opravili v smislu okrožnice generalnega tajništva pri vrhovnem poveljstvu od 15. januarja 1919, št. 7830 ne opraščajo od sposobnostnih izpitov. Radi tega bi izgubili vse poviške, ki so jih dobili na podlagi omenjene preizkušnje, ako se ne bi javili k sposobnostnemu izpitu.

— r Nobenega odgovora. Nek tržaški Slovenec je priobčil v listu „Unità“ članek, v katerem se poteguje za kulturno zblizanje med slovenskim in italijanskim narodom. V ta namen predlaga dopisnik od slovenske strani sledeče: 1. Takoj naj se otvorijo vse naše ljudske, srednje in obrtne šole, ki so bile zatrite v zasedenem ozemlju, kjer je za to zadostno število otrok. 2. Na vsaki laški univerzi naj se ustanove stolice za slovanske jezike in slovansko literaturo. 3. Uvedejo naj se priprave za ustanovitev italijansko-jugoslovanske revije, po vzgledu podobnih revij v Parizu, Londonu, Chicagu, New-Yorku in drugod, ki naj oba naroda medsebojno seznanijo s kulturnimi, političnimi in trgovskimi vprašanji. 4. Dovolj naj se nemotena obnovitev in nemoten razvoj vseh naših kulturnih društev. 5. Izda naj se dovoljenje, da se smejo na zasedeno ozemlje uvajati jugoslovanske knjige in revije. 6. V vseh italijanskih srednjih šolah novega ozemlja naj se uvede študij politične in kulturne zgodovine jugoslovanske. 7. Vsem jugoslovanskim študentom, ki bodo študirali v Italiji, naj se dovoli potrebne podpore. — Zgodil se je čudež! Italijanski listi, ki so ponavadi na tako pisavo zagnali velik krik in vik po svojih predalih, ne vedo na gorenje predloge nobenega odgovora! Tudi goriška „Voce dell' Isonzo“ z dne 20. marca, ki omenja v daljšem uvodniku članek iz lista „Unità“, na koncu previdnostno molči. „Goriška Straža“ pravi k vsemu temu: „Mi razumemo to molčanje, ker vemo dobro, da tudi molčanje velja za nekaj odgovor!“

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročno knjigarna „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani, Franciškaška ulica št. 6.

Abditus: Naša gospodarska in socialna vprašanja. Pod tem naslovom je izšla v mariborski „Ljudski tiskarni“ mala knjižica, ki obdeluje na 30 straneh sledeča poglavja: 1. Naš novi položaj. 2. Jedro gospodarske krize po vojni. 3. Razlastitev in valuta. 4. Konec kapitalistične družbe? 5. Dve sliki. 6. Neznosno stanje. 7. Za socijalizacijo. 8. Ostanemo doma ali se izselimo? 9. Mezde in plače. 10. Naša delavska rezerva. Drobni knjižici želimo obilo čitateljev v učiteljskih vrstah.

Naša Alzacija Lorena. O priliki ustanovitve „Jugoslovanske Matice“ v Ljubljani je izšla propagandna brošura pod

gornjim naslovom, ki podaja nacionalni in gospodarski položaj našega naroda na Goriškem, v Istri, Trstu in v slovenskem delu zahadne Koroške. Sežite po njej!

Popotnik 1920. Stev. 1—3. Vsebina: Dr. Fr. Derganc: Začarani svet. — K poglavju narodne zavednosti. — H. Šumer: Kako ustanavljamo obrtno-nadaljevalne šole. — Š.: Ulomki z roditeljskega večera. — Ant. Turk: Učenčevi zapiski o zgodovini Slovencev, Srbov in Hrvatov. — Kolnik: Kako rišemo. — Razgled: A. Slovtvo. „Šolski list“. (Pav. Fleré.) — Fr. Erjavac: Za staro pravdo. (Pavel Fleré.) — Uč. I. Radovanović: Učiteljsko pitanje. (F.) B. Časopisni vpogled. Nekaj hrvatskih glasov o šolski reformi. (P.) C. To in ono. † Viktor Bežek. — Nov tip kmetijskih šol. (H. Š.) Višje osnovne ali deške in dekliške šole. (S.) — Zavod za oskrbo šol. (Jos. Bernot.) — Šolski program češke socialistične stranke. — Drobline. (J. B.) — Geografsko društvo. Dr. Fr. Derganc: Filozofski slovar.

Zveza narodov. Sestavil Anton M. Petričič. V lastni založbi. 40 strani. 1919. — S posebnim namenom pošiljam to skromno knjižnico Vašemu cenjenemu listu, dobro vedoč, da bo šola igrala najpomembnejšo vlogo v izpolnjevanju velike ideje, da se bodoča pokolenja vzgoje v duhu sprave in trdnega miru. Dovolite, da tukaj na vaJam nekaj besed iz govora, ki ga je imel Anatol France na učiteljskem kongresu v Tours v avgustu 1919., kjer pravi med drugim: Moja iskrena želja je, da bi delavski internacionalci v najkrajšem času sledila internacionala učiteljev, in da bi ta v skupnem delu izdelala vzgojni načrt, ki bi nam pokazal smernice, po katerih bi vzbudili v bodočih pokolenjih vse one sile, ki bi dale človeštvu mir, in ki bi vodile vse narode v zvezo narodov.

Tako piše g. pisatelj v pismu, ki ga je naslovil na naše uredništvo. Brošura ima v prvi vrsti namen vzbuditi zanimanje naše širše javnosti za »Zvezo narodov«.

Za lepim in jedrovitim uvodom podaja pisatelj zanimiv zgodovinski pregled mirovnega gibanja, nakar sledi poglavje o »Zvezi narodov«, za njim pa v francoskem jeziku besedilo načrta »Zveze narodov«, ki ga je izdelala komisija mirovne konference. Brošura obsega nadalje najvažnejše programne točke, katerih izvedbo so si stavila za svoj cilj razna mirovna društva širom sveta in konečno je brošuri dodan še imenik vseh teh društev.

Tako obsega brošura v kratkih besedah vse, kar je treba danes vsakemu izobraženemu vedeti o mirovnem gibanju sploh. Zeleti bi bilo, da se razširi v čim v čem številu med slovenskim učitelstvom, vsled česar jo toplo priporočamo.

Sicer pa nastane vprašanje, če in koliko bo moglo slovensko učitelstvo delovati za udeležitev v brošuri navedenih ciljev. Krivični mir, ki nam grozi, bo potisnil meč v roko našemu narodu. To bo vzrok, da se bodo moralo učitelstvo v prvi vrsti tesno okleniti svoje nanovo ustanovljene „Jugoslovanske Matice“. Da se pa cilji te ne krijejo z onimi „Zveze narodov“, je jasno.

„Ljubljanski Zvon“ ima v svoji letošnji 2. številki sledečo vsebino: Vojeslav Mole: Pismo v domovino. — Rad. Peterlin-Petruška: Orel. — Ivo Šorli: Gospa Silvija. (Dalje prihodnjič.) Franjo Roš: Naše jutro. — Ivan Zorec: Peruzzi. — Janko Gläser: Iz cikla „Ti“. — Milan Fabjančič: Zlatniki. (Konec prihodnjič.) — Fran. Tratnik: Aforizmi v umetnosti. — Janko Samec: Sfringa. — Marija Kmetova: Brez tal. (Dalje prihodnjič.) — Miran Jarc: Drevo ob vodi. — Fran. Govekar: Žabota. (Konec.) — Stano Kosovel: Sibilski motiv. — Književna poročila. — Kronika. — Nove knjige. „Pesmi samote“ Antona Lajpovca, solospjevi s spremljevanjem klavirja izidejo v kratkem v založbi pevskega društva „Ljubljanski Zvon“ v Ljubljani.

Belokranjske pisane. V prostorih Umetniške propagande v Ljubljani (Sodna ulica 5) je priredil naš marljiv tovariš Božo Račić razstavo belokranjskih pisanic, ki slove že od nekda kot zanimiv narodopisni predmet ter se odlikujejo zlasti po lepi narodni ornamentiki. Izdelovanje pisanic je zelo interesantno. Snažna, sveža jaica z rumenkasto lupino so edino pripravna za »pisanje«. Priprava za pisanje se imenuje v belokranjskem dialektu »pisač« (srbsko »šaralica«). To je majhen pločevinast liček s tanko odrtino na spodnjem ožjem koncu. Liček se vtakne skozi prevrtalni člen trne vejice v vodovarni legi. V široki konec lička se vtakne košček čistega voska in nato se segreje liček nad svečo ali svetilko. Pisač se pri me na to s štirimi prsti desne roke, palec se pa vnere v jaice, ki se drži z levo roko. Nato se potegne črta po jaicu. Ker se pa vosek hitro ohladi in strdi, je treba vsak hip »pomociti« pisač v plamen, da vosek leno teče. Pisač se vleče po jaicu v smeri proti telesu pisačega. Ko je prevlečeno

jaice s črtami, ki naj ostanejo bele, se položi n. pr. v rdečo barvo. Nato se prevleče po rdečem polju tisto, kar naj ostane rdeče. Slednjič se pa položi jaice v črno barvo, v kateri se skuha. Iz vrele vode vzeto se zbrše s krpo in se še vroče potegne z lojem ali kako drugo maščobo, da se potem sveti. Na ta način pisana pisanica ima tri barve. Če pa hočemo dobiti pisanico v dveh barvah, popišemo jaice najprej belo in ga skuhamo v poljubni barvi. Pisanje pa ni tako enostavno. Zahteva precej vaje v risanju samem in v razgrevanju pisača, da teče vosek enakomerno po jaicu. Posameznosti so vidne na razstavi. Pri kuhanju se rado kaj pokvari, če ni dobra barva, ali če ne sprejme lupina barve Semintia počti tudi katero. Transport pisanice je silno težaven, ker imajo kuhana jaica manj odporne sile kakor pa surova. Ta panoga narodne umetnosti tudi pojema. V vsej Beli Krajini izdelujejo danes pisane le še v metliški okolici in pa v Adlešičih ob Kolpi. Da se povzdigne zopet to lepo delo med narodom, se je odločil tovariš Račić v v Adlešičih prirediti malo razstavo in razprodati izbranih belokranjskih pisanic. Popolna razprodaja naj bo v zadoščenju prireditelju razstave in pa marljivim belim rojakinjam!

Društvo slovenskih leposlovcev s sedežem v Ljubljani se je ustanovilo, čigar področje se razteza na vso Slovenijo. Namen društva je, da varuje in pospešuje gospodarske, socialne in kulturne interese svojih članov in s tem pomaga izboljševati njih življenjske razmere; da goji med njimi stanovsko vzajemnost ter jim obenem v potrebi nudi gmotno in moralno pomoč. Društvo je samo stanovsko in združuje vse slovenske leposlovce brez razlike političnih naziranj. — Pravila utegneno biti oblastveno odobrena že v najkrajšem času in tako bo mogoče takol po Veliki noči sklicati prvi občni zbor. Priprave sprejema Milan Pugač, tajnik Matice Slovenske v Ljubljani.

Razstava planinskih in pokrajinskih slik se otvori za velikonočne praznike v Jakopičevem paviljonu. To pot razstavljajo fotografske slike znani amaterji planinci: Joža Kunaver in Ivan Tavčar, slikar Val. Hodnik iz Bohinja pa tudi olnate in akvarne slike. Razstavo priredi Slovensko planinsko društvo.

Sokolci, list za sokolski naraščaj. Uredil dr. Ivan Lah. »Sokolci« je s št. 7.—10. zaključil svoje 1. leto. Vsebina zvezku je sledeča: 1. Obletnica. 28. oktober 1918. — 2. Narodu! Na dan 28 okt. — 3. I. skupina obrtne naraščaja. — 4. Dan 28. oktobra 1918. v Pragi. — 5. Pet bratov Sokolčev. — 6. Baron Žiga Zois. — 7. Baronu Žigi Zoisu ob stoletnici njegove smrti. — 8. Dr. Ljudevit Pivko: Zdravnik Stane. — 9. II. skupina obrtne naraščaja. — 10. Slavnostni tek. — 11. Sokolski zlet v Pragi 1920. — 12. Rojstvo naše narodne himne. — 13. II. skupina obrtne naraščaja. — 14. Poglavje o alkoholu. — 15. Glasnik. — »Sokolci« izhajajo v mesečnih zvezkih ter stane vse leto 10 K, pol leta 5 K, četrta leta 2 K 50 vin. Naročnino sprejema »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani. »Sokolci« se po svoji izborni vsebini sam najlepše priporočajo, zato skrbite za njegovo razširjenje!

Pristopite k „Jugoslovanski Matici!“

Razpis nadučiteljskih in učiteljskih služb v Sloveniji.

1. Nadučiteljska mesta.

Okraj Cerknica: Cerknica, 6 r., 1 vzp., prosto stan., pouk na obrtni nad. šoli. — Okraj Črnomelj: Adlešiči, 2 r., prosto stan. — Suhor, 3 r. — Okraj Kamnik: Čemšenik, 2 r., 1 vzp., prosto stan. — Št. Gotard, 2 r., pr. st. — gornji Tuhinj, 2., pr. st. — Okraj Kočevje: Ribnica (dekl. lj. šola), 6 r., 3 vzp., samo za ženske. — Okraj Krško: Bučka, 2 r., pr. st. — Škocijan pri Mokronogu, 3 r., p. st. — Veliki Trn, 3 r., pr. st. — Trebelno, 2 r., pr. st. — Okraj Ljubljanska okolica: Drenov grič, 2 r., stanarina. — Polhov Gradec: 2 r., 1 vzp., pr. st. — Okraj Ljubljana (mesto): Spodnja Šiška (deška lj. šola), 5 r., 5 vzp., pr. st. — Okraj Celje (okolica): Dobrna, 4 r., pr. st. — Okraj Gornji grad: Nova Štifta, 2 r., pr. st. — Okraj Gornja Radgona: Št. Peter tik Radgone, 6 r., 1 vzp., pr. st. — Okraj Konjice: Konjice (deška lj. šola), 6 r., pr. st. — Konjice (dekliška lj. šola), 6 r., pr. st., za ženske. — Loče, 6 razredn., prosto stanov. — Vitanje, 4 razredn., pr. stanov. — Okraj Ljutomer: Cven, 3 r., 1 vzp., pr. st. — Mala Nedelja, 5 r., pr. st. — Okraj Maribor (okolica): Lajtersberg-Krčevina, 6 r., 2 vzp., stanarina. — Sv. Marijeta na Dravskem polju, 2 r., pr. st. — Pobrežje (dekli-